

ІНСТРУМЕНТАРІЙ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ: МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Пристайко О.П., аспірант

*ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку
НАНУ» (г. Київ, Україна)*

Питання методів та інструментів управління сталим розвитком докладно опрацьоване науковцями, в тому числі й українськими: О.Ф. Балацьким, Б.В. Буркинським, О.О. Веклич, Б.М. Данилишиним, М.І. Долішним, Л.Г. Мельником, Н.В. Пахомовою, І.М. Синякевич та ін.

Управлінська діяльність, у тому числі й в сфері управління сталим розвитком, передбачає наявність методів. Методи управління – це способи впливу управлінської дії на керовані об'єкти з метою досягнення поставленої цілі. Більш конкретизовані способи та засоби управлінських дій часто називають інструментами управління. Класифікацій інструментів та методів управління існує досить багато, але практично всі вони виокремлюють адміністративно-правову, економічну та громадську складові.

Зокрема, одним із варіантів є виділення наступних основних груп інструментів та методів управління сталим розвитком:

а) адміністративно-правові методи та інструменти, до яких відносяться: нормативно-правова база (міжнародна, державна, регіональна та місцева); державна стандартизація, ліцензування, і аудит; система індикаторів сталого розвитку; планування, прогнозування та моніторинг соціально-економічного розвитку, життєвого рівня населення та стану довкілля;

б) економічні методи та інструменти, зокрема, податки, платежі, штрафи, страхування, пільгове кредитування тощо;

в) соціально-психологічні методи та інструменти, які базуються на формуванні та використанні соціально-психологічних особливостей та установок об'єкту управління, а також опосередковано формують громадську думку стосовно певних цінностей, дій та вчинків. Методи даної групи за змістом впливу можна поділити на ті, що створюють (розвивають) громадську думку; ті, що спираються на вже існуючу громадську думку та на власно психологічні методи, які забезпечують емоційну розрядку, співчуття тощо;

г) інструменти громадського регулювання та контролю, які передбачають: участь громадськості у підготовці та прийнятті нормативно-правових актів та рішень органів державної влади і місцевого самоврядування; організацію інформаційних кампаній з обговорення проблеми або проекту рішення, акту тощо; організацію громадського контролю за діяльністю місцевої влади.

Управління регіоном — це управління його розвитком і

функціонуванням. Специфіка регіонального управління полягає в тому, що воно відрізняється від усіх інших видів управління на адміністративній території й виражається інтегрованою функцією галузевого, державного, місцевого (самоврядування) і міжгалузевого управління.

Форми й методи управління соціально-економічними процесами на регіональному рівні визначаються, з одного боку, загальнодержавною економічною політикою, а з іншого, – регіональною політикою, що враховує особливості розвитку регіонів. У наукових працях економістів-регіоналістів аналізуються найрізноманітніші методи управління регіональною економікою. Залежно від ознак, покладених в основу класифікації, виділяють такі групи методів управління:

1. За характером впливу на ринкові процеси – прямі й непрямі.
2. За широтою впливу – загальноекономічні й селективні.
3. За каналами впливу – економічні й адміністративні.
4. За політикою дії і формами реалізації – податкові, бюджетні, кредитно-грошові, цінні, антімонопольні, зовнішньоекономічні, інституціональні.

Основні форми прямого впливу на розвиток економіки регіону включають: розробку планів і прогнозів; бюджетне фінансування економічних і соціальних цільових програм, інвестиційних проектів; розміщення на підприємствах регіону замовлень для загально регіональних потреб; надання субвенцій для окремих підприємств, що працюють у складних соціально-економічних умовах; здійснення націоналізації або приватизації підприємств тощо.

До форм непрямого впливу на процеси економічного розвитку регіону можна віднести: створення умов для залучення з інших регіонів і з-за кордону інвестицій для реалізації завдань регіонального розвитку; компенсацію додаткових витрат, які ті або інші господарюючі суб'єкти зазнають при вирішенні регіональних проблем; надання податкових пільг підприємствам, що виконують соціальні функції; введення диференційованих норм амортизації для прискорення технічної реконструкції й модернізації виробництва; регулювання цін на продукцію держсектора, підприємств-монополістів, на соціально значущі товари та інше.

У системі методів управління соціально-економічним розвитком регіону важливе значення має вибір оптимального поєднання адміністративних і економічних методів.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 24-26 квітня 2013 р. / За заг. ред. О.В. Прокопенко. — Суми : СумДУ, 2013. — Т.2. — С. 186-188.